

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирлигининг
2012 йил “26” декабрдаги
“507” - сонли буйруғи билан
тасдиқланган.

САНЪАТШУНОСЛИК ВА МАДАНИЯТШУНОСЛИК НАЗАРИЯСИ

олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари махсус
фанлари педагоглари учун малака ошириш йўналишининг
ўқув дастури

Тошкент – 2012

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг 2012 йил “25” декабрдаги 4 -сонли баёни билан маъқулланган.

Тузувчилар: ЎзДСМИ профессор-ўқитувчилари, с.ф.д., проф. Т.Б.Баяндиев, сан.ф.н., доц. М.В.Ахмеджанова, ТДПУ проф. п.ф.д., Н.А.Муслимов, ЎзМУ доценти. п.ф.н. Ф.Т.Эсанбобоев

Такризчилар: Санъатшунослик илмий тадқиқот институти етакчи илмий ходими, сан.ф.д. Д.М.Қодирова,
Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти “Эстрада ва оммавий томошалар санъати” кафедраси доценти сан.ф.н., М.Юсупова

Ўқув дастурлари Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти Илмий кенгашида тавсия қилинган (2012 йил 26 ноябрдаги 4-сонли баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Шу билан бирга олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларнинг мунтазам касбий ўсишида интерактив методлар, педагогларнинг таҳлилий ва ижодий фикрлашини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион методикалар, масофадан ўқитишни, мустақил таълим олишни кенгайтиришни назарда тутувчи техника ва технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотлар олиб бориш малака ва кўникмаларни ривожлантириш назарда тутилади.

Дастур доирасида берилган мавзулар тингловчилар педагог кадрларга қўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билишлари, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришувлари ва таълим жараёнларида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва интерфаол усулларини амалда қўллай олишлари, ахборот технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари;
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари;
- Таълим сифати менежменти.

Умумкасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси;
- Электрон педагогика асослари;
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат;
- Амалий хорижий тил.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Санъат назарияси ва тақризининг замонавий концепцияси;
- Бадиий танқид фанини модернизациялаш;
- Маданиятшунослик назарияси фанининг долзарб муаммолари.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларини ўқитиш методикаси инновациялари;
- Санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш.

Танлов фанлари модули.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Санъатшунослик ва маданиятшунослик назарияси” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Санъатшунослик ва маданиятшунослик назарияси” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларга қўйиладиган талаблар

Тингловчи:

- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, таълим соҳасида давлат сиёсати ва бошқа қонунчилик ҳамда ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларни;
- “Таълим тўғрисида”ги қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва бошқа қонун ҳужжатларининг қабул қилиниши, моҳияти ва аҳамиятини;
- мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини;
- таълим тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини;
- таълим тизимида мулоқот ва коммуникатив жараёнларнинг шакл ва қонуниятларини;
- педагогик жараёнлар қонуниятлари ва шахсни ўқитиш, тарбиялаш, ривожлантиришнинг замонавий назарияси ва технологияларини;
- таълим соҳасидаги инновацияларни;
- жамиятни ва таълимни ахборотлаштириш технологияларини;
- Санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларини ўқитишда сўнги йилларда эришилган ютуқларни;

- Санъатшунослик ва маданиятшунослик назарияси фанларини ўқитишда инновацион технологияларни;
- Республикада ушбу соҳада олиб борилаётган илмий тадқиқотлар ва уларнинг натижаларини;
- Санъатшунослик ва маданиятшунослик назариясидаги ўзгаришлар ва инновацияларни;
- бадий танқид йўналишларини;
- Санъат назарияси ва тақризнинг замонавий концепцияси;
- ўқитувчининг инновацион фаолиятини;
- замонавий таълим методларини;
- электрон педагогика асосларини;
- педагогик маҳорат асосларини **билиши** керак.

Тингловчи:

- таълим-тарбия жараёнлари мақсадига эришишда муассасанинг фаолиятини таъминлаш;
- таълим-тарбия жараёнларини ривожлантиришга қаратилган инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш;
- қабул қилинган қарорларнинг натижасини баҳолаш ва башоратлаш;
- таълим сифатини назорат қила олиш;
- ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;
- таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шаклларини;
- замонавий педагогик технологияларни таълим жараёнига татбиқ этишни;
- виртуал лаборатория ишларини яратиш ва қўллаш;
- хорижий тилдаги манбалардан педагогик фаолиятда фойдалана олиш;
- электрон ўқув материалларини яратиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- педагогларда касбий компетентликни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- шахсий педагогик ва методологик маданиятни ривожлантириш;
- сўнги йилларда маданиятшунослик ва санъатшуноликда эришилган ютуқлардан амалиётда фойдаланиш;
- инновацион ва замонавий педагогик технологиялардан фанни ўқитишда фойдаланиш;
- олиб борилаётган илмий изланишлар ва тадқиқотлар натижаларини амалиётга тадбиқ эта билиш;
- фандаги модернизация ва ўзгаришларни эгаллаб олиш ва мазмун-моҳиятини етказа билиш
- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- педагогик мониторинг олиб бориш;
- психологик-педагогик диагностиканинг замонавий методларидан фойдаланиш;
- маданиятшунослик ва санъатшунослик фанлари инновацион ўқув машғулотларини лойиҳалаш, амалга ошириш, баҳолаш, такомиллаштириш;
- маданиятшунослик ва санъатшунослик фанларини ўқитишнинг дидактик таъминотини яратиш;
- коммуникатив вазифаларни ҳал этиш технологиялари, касбий мулоқот усулларидан фойдаланиш, ҳамкорлик ишларини олиб бориш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модуллارни ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш жараёни 144 соатни ташкил этади. Ўқув юкламаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

«Санъатшунослик ва маданиятшунослик назарияси»

малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби мазмуни

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари.

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндашувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётини сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. Тараққиётнинг “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истиқболлари.

Демократик жамият қуришда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти унинг муҳим шартини эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг ишлаб чиқилиши, унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумдемократик принципларга асосланиш, миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. Таълим сифати менежменти.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва босқичлари. Таълим сифатини юксалтириш воситалари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёни сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳияти. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. ОТМларнинг рейтинги. Ўқитувчи илмий фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари. Ўқитувчининг маънавий-ахлоқий фаолиятини баҳолаш мезонлари. Мутахассислик фанлари бўйича ўқитувчининг услубий рейтинг баҳосини аниқлаш тартиби. Таълим жараёнини баҳолаш усуллари ва технологияси. АРМ ва кутубхона хизматини баҳолаш. Талабанинг «лавозим имконияти»ни баҳолаш услубиёти. Битирувчи талабаларнинг лавозим имконияти бўйича сифат тоифалари ва белгилари. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

II. Умумкасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб муаммолари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва

оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча, ахборот – коммуникация технологиялари воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий коммуникацион технологиялар. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялар, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш, ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг истиқболлари, электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби, таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилар, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информатсион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогга қўйилаётган замонавий талаблар, дидактик воситалар ва улардан фойдаланиш. Ўқитиш методлари. Маъруза, амалий дарс, лаборатория ва семинарларда ўқитиш технологиялари лойиҳалаш методи. Кейс стади талабаларни кичик гуруҳларда ишлашини ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси. Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Касбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараёнида технологик лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг асосий даражалари. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раво ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

3.1. Санъат назарияси ва тақризининг замонавий концепцияси.

Санъатшунослик ва маданиятшунослик назарияси концепциясидаги замонавий ўзгаришлар. Фаннинг илмий изланишлар натижаси билан бойиб бориши. Олиб борилаётган тадқиқотлар натижалари. Тақриз ва бадиий баҳолаш замонавий меъзонлари. Тақризнинг замонавий баён ва услублари. Санъат тақризининг электрон оламдаги кўринишлари. Замонавий танқидчилар ва улар фаолиятидаги ўзгаришлар.

3.2. Бадиий танқид фанини модернизациялаш;

Бадиий танқид тарихи ва унинг бугунги кундаги кўринишлари. Бадиий танқид ва унинг баёнидаги модернизациялар. Бадиий танқид фанини ўқитишда содир бўлаётган инновациялар ва улардан фойдаланиш. Янги услубларнинг кашф этилиши. Анъанавий услубларнинг бойиши ва модернизациялаши. Таълим сифатининг яхшиланишига хизмат қилувчи омиллар. Бадиий танқидда рўй бераётган ўзгаришларнинг фан ўқитилишини янги босқичларида акс этиши. Бошқа турдош йўналишларнинг изланишлари натижасида фанни ўқитишда янги оқим ва йўналишлар. Замонавий оқим ва йўналишларнинг турлари. Уларнинг ижобий ва салбий тарафлари. Махаллий шароит шартларини ҳисобга олган ҳолда улардан фойдаланиш.

3.3. Маданиятшунослик назарияси фанининг долзарб муаммолари.

Маданиятшунослик фанининг бугунги кундаги ҳолати. Ундаги долзарб муаммолар. Уларнинг ечимларига қаратилган илмий тадқиқот ва изланишлар натижалари. Маданиятшунослик назариясининг модернизацияси. Замонавий муаммоларни ҳал қилиш услублари. Маданиятшунослик назариясида мавжуд муаммоларни аниқлаш. Уларнинг ечимлари борасида ривожланган мамлакатларда олиб борилаётган изланишлар натижалари.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларини ўқитиш методикаси инновациялари;

Санъатшунослик ва маданиятшунослик назарияси фанлари инновациялари. Фан ўқитилишининг такомиллашиши. Ўзгаришлар ва уларнинг ижобий натижаларидан фойдаланиш. Янги усул ва услубларнинг кашф этилиши. Анъанавий таълим тизимининг бойиши ва модернизациялашиши. Таълим сифатининг ижобий ўзгаришига ҳизмат қилувчи омиллар.

4.2. Санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш.

Санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларида педагогик технологиялардан фойдаланиш. Замонавий педагогика усулларининг бадиий танқидда ишлатилиши. Кўргазма куролларининг яратилиш меъзонлари. Улардан фойдаланиш услублари. Ўқитувчининг шахсий ахборот-маълумот базасини яратиш усуллари. Ахборот доскасини яратиш ва ундан фойдаланиш.

V. Танлов фанлари модули

Таълим соҳалари йўналишлари бўйича тингловчиларнинг эҳтиёжидан келиб чиқиб олий таълим муассасаси ҳузуридаги тармоқ марказлари танлов фанлар модулининг таркибий қисми ва мазмунини белгилайди.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар олий таълим тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни моделлаштириш ҳамда олий таълим педагогикаси ва психологияси, электрон педагогика асослари, таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, амалий хорижий тил, санъатшунослик ва маданиятшунослик фанлари ва уларни ўқитишнинг долзарб муаммолари

хамда замонавий концепцияси, санъатшунослик ва маданиятшунослик педагогикаси ва техникасидаги илғор йўналишлар, бадиий танқид фани машқ ва тренингларини модернизациялаш, баён услуги ва тилининг замонавийлашуви, санъат танқиди турлари ва йўналишлари, маданиятшунослик ва санъатшунослик фанларини ўқитиш методикаси инновациялари, санъат ва маданият тарихи фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш, илғор хорижий педагогик тажрибалар мавзулари доирасида олиб борилади. Амалий машғулотлар замонавий дидактик таъминот ва лаборатория жиҳозларига эга бўлган аудиториялар, маданият ва санъат муассасалари ва устахоналарда, ҳамда Интернет тармоғига уланган компьютер синфларида ташкил этилади.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил ишни муайян модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Реферат (модулга ажратилган соатлар ҳажмидан келиб чиқиб белгиланади).
- Такдимот (танланган мавзу асосида такдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Даражали тестлар банкини яратиш.
- Кейслар банкини яратиш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Мустақил иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб уни бажаришда қуйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедия дарсликларини яратиш мезонлари;
- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
- касбий педагогика муаммолари;
- интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;
- малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;

- дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
- касбий педагогиканинг услубий таъминоти муаммолари;
- педагогик фаолиятда анъанавийлик ва инновациялар;
- ўзбек педагогик услубиёти ва унинг модернизацияси.

Мустақил иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари:

1. Бадиий танқиднинг ривожланиш жараёнлари ва воситалари.
2. Замоनावий бадиий танқид ва танқидчилар.
3. Санъат тақризида замоनावий баён воситаларидан фойдаланиш услублари.
4. Маданиятшунослик ва санъатшунослик фанларини ўқитишда ҳорижий мамлакатлар тажрибалари.
5. Замоनावий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
6. Компьютер тармоқлари.
7. Талабада мустақил илмий ва ижодий изланишлар олиб бориш кўникмаларини яратиш методикаси.
8. Тадқиқотли топшириқлар методи.
9. Таълимни ташкил этиш турлари ва шакллари.
10. Фаннинг дидактик таъминоти.
11. Ахборот – коммуникация технологиялари воситалари ва уларни таълим жараёнида қўллаш имкониятлари.
12. Замоनावий танқид ва тақриздаги ўзгаришларнинг қиёсий таҳлили.
13. Санъат асарини ташхис этиш.
15. Бадиий дидни тарбиялаш тамойиллари.
16. Электрон ўқув-методик материаллар мажмуаси, унинг тузилмаси ва таркиби.
17. Маданиятшунослик фанининг предмети.
18. Оммавий маданиятнинг салбий таъсирларига қарши иммунитетни ташкил этишда санъатшунослик ва маданиятшунослик фанларининг вазифалари.
19. Ўзбек мутахассисларининг баён услублари.
20. Ижодий изланиш жараёнлари ҳақида.
21. Санъат тақризи фанини ўқитишда инновацион педагогик фаолият назарий асослари.
22. Санъат асарларининг замоनावий жанр ва кўринишлари.
23. Маданиятшунослик фанидаги ўзгаришлар ва мустақиллик даври асосий йўналишлари.
24. Илмий ва ижодий изланишлар услубиёти.

25. Маданият ва санъат тарихи фанларини ўқитишда замонавий ахборот технологияларидан фойдаланиш имкониятлари.

Дастурнинг информацион-методик таъминоти

Модулларни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот технологияларини қўлланилиши назарда тутилган:

- модулларнинг барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли такдимот тайёрлаш;
- амалиётдаги мутахассислар билан услубий учрашувлар уюштириш;
- замонавий сахна ва экран асарларини томоша қилиш ва уларга тақриз ёзиш;
- амалий машғулотларда педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш;
- тингловчиларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш ва оммалаштириш назарда тутилган.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
2. И.А.Каримов. Ўзбекистон миллий истиқлол, истеъдод, сиёсат, мафкура, 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
3. И.А.Каримов. Биздан обод ва озод ватан қолсин, 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
4. И.А.Каримов. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир, 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Бунёдкорлик йўлида, 4-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
7. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
8. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
9. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
10. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
11. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
12. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
13. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
14. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажаги йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
15. И.А.Каримов. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». –Т.: 2008.-176 б.

16. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш оstonасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
17. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, «Халқ сўзи», 1998 й., 15 май 2- бет.
18. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.
22. И.А.Каримов. “Миллий театримиз – ифтихоримиз”. Тошкент шаҳрида Академик Драма Театри янги биносининг очилиш маросимида сўзлаган нутқи. 2001 йил 30 август.
23. Istiqlol va milliy teatr (to‘plam). – Т.: Yangi asr avlodi, 2002.
24. Arastu. Poetika. Ahloqi kabr.– Т.: Yangi asr avlodi, 2004.
25. Abdusamatov H. Drama nazariyasi. – Т.: G‘. G‘ulom nomidagi adabiyot va san’at nashriyoti, 2000.
26. Usmonov R. Rejissura. – Т: Fan, 1997.
27. Tursunov T. Sahnva zamon. – Т.: Yangi asr avlodi, 2007.
28. Abulqosimova X. Kinoteledramaturgiya asoslari. – Т., 2009.
29. Muhammad H. Ssenariynavislik mahorati – Т.: Musiqa, 2009.
30. CHO‘lpon. Adabiyot nadir? — Т.: CHO‘lpon, 1994.
31. Tursunov T. Sahnva zamon. – Т.: Yangi asr avlodi, 2007.
32. Ikromov H. Davr va teatr – Т.: “O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi” Davlat ilmiy nashriyoti, 2009.
33. Bayandiyev T. San’at masalalari – teatrshunos nigohida – Т.: Fan va texnologiyalar markazining bosmaxonasi, 2009.
34. Tursunboyev S. O‘zbek teatri sarhadlarida – Т.: Fan va texnologiyalar markazining bosmaxonasi, 2012.
35. Popov A. O xudojestvennoy selostnosti spektaklY. – М.: Iskusstvo, 1967.
36. Masterstvo aktyora v terminax i opredeleniyax K. Stanislavskogo. – М., 1961.
37. Sulton I. Adabiyot nazariyasi. – Т.: O‘qituvchi, 1980.
38. Pomeransev A. Deystvenniy analiz pyesi. – М., 1982.
39. Tovstonogov G. Zerkalo sseni. t. 1-2. – L.: Iskusstvo, 1980.
40. Tovstonogov G. O professii rejissyora. – М., 1968.

41. Rudnitskiy K. Rejissyor Meyerxold. – M.: Iskustvo, 1981.
42. Efros A. Repetitsiya lyubov moY. – M., 1982.
43. Boyadjiyev G. N. Poeziya teatra. – M.: Iskustvo, 1960.
44. Gvozdev A. Teatral'naya kritika., 1960.
45. Volkenshteyn V. DramaturgiY. – M., 1969.
46. Polyakov M. Teoriya dram. (Poetika) – M.: GITIS, 1980.
47. Xalizayev V. Drama kak yavleniye iskusstva. – M.: Iskustvo, 1978.
48. Islomov T. Tarix va sahna. – T.: G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1998.
49. Tulyaxodjayeva M. Rejissura uzbekskogo dramaticheskogo teatra. – T.: G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1995.
50. Rahmonov M. Hamza. (O'zbek davlat akademik drama teatri tarixi.) Birinchi kitob (1914 – 1960 yillar). – T.: G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 2001.
51. Rahmonov M., To'laxo'jayeva M. T., Muxtorov I. A. O'zbek milliy akademik drama teatri tarixi. – T., 2003.
52. Qodirov M. Navoiy va sahna san'ati. – T., 2000.
53. Qodirov M. O'zbek xalq tomosha san'ati. – T., O'qituvchi, 1981.
54. Qodirov M. O'zbek teatri an'analari. – T.: G'. G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti, 1976.
55. Boyadjiyev G. Ot Sofokla do Brexta za sorok teatralnix vecherov. – M.: Prosvesheniya, 1969.
56. Ulyanov M. Rabotayu aktyorom.- M.: Iskustvo, 1989.
57. Knebel M. Poeziya pedagogika. – M., 1976.
58. Stromov Y. Put aktyora k tvorcheskomu perevoplosheniY. – M.: Prosvesheniye, 1980
59. Шарафиддин Али Яздий. “Зафарнома”. Т.: “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош тахририяти. 1997.
60. М.Қодиров. “Томоша санъати ўтмишидан лавҳалар”. Т.: “Фан” 1993.
61. Ҳ.Абдусаматов. “Саҳна сардори”. “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош тахририяти. 2003.
62. М.Қодиров. “Навоий ва саҳна санъати”. Т.: “Ўзбекистон миллий анциклопедияси” Давлат илмий нашриёти. 2000.
63. “Театр” адабий-бадий, ахборот-реклама журнали.

Интернет маълумотларн:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот маркази сайти: www.press-service.uz
2. Ўзбекистон Республикаси Давлат Ҳокимияти портали: www.gov.uz
3. Ахборот-коммуникатсия технологиялари изохли lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz
4. Ўзбек интернет ресурсларининг каталоги: www.uz
5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz

6. Ziyonet
7. <http://www.teatr.ru>
8. <http://www.uzbekteatr.skm.uz>
9. <http://stanislavsky.by.ru>
10. <http://www.teatr-estrada.ru>
11. <http://www.teatr.com>
12. <http://www.aktor.ru>
13. <http://www.meyerhold.ru>
14. <http://www.mxat.ru>
15. www.press-uz.info
16. <http://www.uforum.uz/>
17. Axborot resurs markazi <http://www.assc.uz/>
18. <http://www.xabar.uz>
19. www.edu.uz
20. www.pedagog.uz
21. www.tdpu.uz

ИШЛАБ ЧИКИЛГАН:

Олий таълим тизими педагог ва раҳбар кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш
Бош илмий-методик маркази

Директор

У.Ш.Бегимкулов

2012 й.

М.Ў

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти хузуридаги педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази

Директор

С.А. Газиёв

2012 й.

М.Ў

КЕЛИШИЛГАН:

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги
Таълим муассасалари бошқармаси

Бошқарма бошлиғи

Ф.К.Турдиев

2012 й.

М.Ў